роботи під час здійснення судово-технічної експертизи стає тим викликом, який вимагає адаптації існуючих методів, впровадження нових технологій та практик.

Тісна співпраця між державними та іноземними експертними установами, міжнародними організаціями, а також підготовка персоналу є ключовими компонентами роботи в умовах воєнного стану.

Головний центр працює над вдосконаленням своїх можливостей, інвестуючи в сучасне обладнання та програмне забезпечення, систематичне підвищення кваліфікації судових експертів, впровадження та використання кращих практик країн Європейського Союзу та партнерів, доопрацювання нормативно-правових актів, здійснення інформаційного обміну на державному та міжнародному рівнях. Такі підходи сприятимуть підвищенню довіри до нашої роботи та результатів експертиз.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Правил перетинання державного кордону громадянами України : постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.1995 р. № 57. Верховна Рада України. Законодавство України : веб-сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/57-95-%D0%BF#Text (дата звернення: 01.07.2024).

Бордакова Ірина Іванівна,
головний судовий експерт сектору товарознавчих та гемологічних досліджень відділу товарознавчих, гемологічних, економічних, будівельних, земельних досліджень та оціночної діяльності Сумського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

ПРИЗНАЧЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧИХ ЕКСПЕРТИЗ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ В НАПРЯМКУ ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ У ЗВ'ЯЗКУ ЗІ ЗБРОЙНОЮ АГРЕСІЄЮ

Внаслідок збройної агресії російської федерації, що триває з 24 лютого 2022 року почали в масовому порядку призначатися судові товарознавчі експертизи щодо визначення ринкової вартості майна та завданих збитків, в наслідок пошкодженого або знищеного майна.

Кожного дня з'являються нові повідомлення про воєнні злочини окупантів, на сам перед дуже складна ситуація на прикордонні, люди масово вимушені покидати свої домівки, котрі з них зовсім зруйновані

від обстрілів. В цій ситуації люди залишилися взагалі без нічого, без будинку чи квартири, без тих матеріальних здобутків котрі вони наживали роками і взагалі підірвали своє здоров'я або життя. Тому, наслідки від російської агресії повинні мати міжнародний правовий характер.

Порядком визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії російської федерації, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 р. № 326 передбачено, що «визначення шкоди та збитків у грошовій формі здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Мінекономіки, за погодженням з Мінреінтеграції». На сьогоднішній день ця методика не розроблена, тому залишається керуватися існуючими методиками за напрямком дослідження [1].

Сьогодні часто доводиться робити експертизи без огляду об'єктів дослідження. Відповідно до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій, що у випадку не можливості проведення огляду об'єктів досліджень, дозволяється проводити експертизу за даними, які містяться в наданих документах, фотографіях та інших матеріалах справи. А саме, коли не можна повністю оглянути товар/майно у випадку якщо він знищений або знаходиться на окупованих територіях або пройшов певний період часу з дати скоєння кримінального правопорушення.

Тобто, назначаються експертизи на початок та період збройної агресії, а саме станом на 2022 рік або на 2023 рік (минулий період), коли на деякі товари попит перевищував пропозицію, що призвело до стрімкого зростання цін, наприклад ситуація з відключенням електроенергії створила ажіотаж по продажу генераторів та повербанків, тому динаміка цін в той час була не стабільна. І коли призначаються експертизи на минулий час то не завжди можна знайти цінову інформацію.

Інколи, при визначенні ринкової вартості імпортного сільськогосподарського обладнання, яке було зруйновано в наслідок агресії, експерти направляють запити на торговельні організація для встановлення вартості продажу вказаного обладнання. Але не завжди торговельні підприємства надають таку інформацію, тому ринок продажу товару на запитувану дату буває обмеженим, що викликає певні складнощі для оцінки та встановлення ринкової вартості саме на минулий час. Можливо в подібних випадках потрібно відпрацювати певний механізм визначення вартості майна, наприклад з урахуванням документів про фактичне придбання (чеків, накладних тощо) або фактичної вартості продажу на дату призначення експертизи.

Отже, в подібних ситуаціях, коли наші громадяни та підприємці страждають від російської агресії дуже важливе визначення шкоди та збитків для подання постраждалими заяв про компенсацію, а також подання позовів до судових інстанцій, зокрема міжнародних.

У відповідності до інформації зазначеної на Єдиному веб-порталі органів виконавчої влади Українці зможуть подати через додаток «Дія» заяву до Міжнародного реєстру про відшкодування збитків, завданих внаслідок російської агресії. Подання заяв через «Дію» до Міжнародного реєстру збитків – важливий крок для фіксації збитків та підтвердження усіх втрат, завданих росією. Додаток «Дія» стає важливою частиною передачі і відображення масштабів збитків і стає частиною механізму для подальшого запуску компенсаційних виплат [6].

Слід зазначити, що 14 листопада 2022 року на 11-ій надзвичайній спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН (далі – ГА ООН) була прийнята Резолюція «Сприяння здійсненню правового захисту та забезпеченню відшкодування збитків у зв'язку з агресією проти України» ES-11/5, якою росію закликали виплатити військові репарації Україні шляхом створення міжнародного компенсаційного механізму за збитки, завданні російським повномасштабним вторгненням [2].

Резолюція ГА ООН «Сприяння здійсненню правового захисту та забезпеченню відшкодування збитків у зв'язку з агресією проти України» містить «три основоположні моменти».

По-перше, було підтверджено, що росія здійснює агресію і за міжнародним правом має сплатити репарації за заподіяні збитки.

По-друге, країнам ООН було рекомендовано створити міжнародний реєстр збитків, який би слугував базою даних для фіксації шкоди, завданої російською федерацією після 24 лютого 2022 року на території України.

По-третє, Генасамблея визнала необхідність створення міжнародного компенсаційного механізму, оскільки на сьогодні не існує судової інстанції, до якої могли б звернутися постраждалі для відшкодування збитків.

Після ухвалення резолюції, за яку проголосувало 94 держави, Україна разом з партнерами розпочала перемовини про створення відповідних реєстрів.

Рада Європи запропонувала створити такий реєстр під її егідою. І в травні 2023 року в Рейк'явіку було підписано відповідну угоду, до якої можуть долучатися не лише члени РЄ. До документа приєдналися 43 країни та Євросоюз як регіональна організація. Реєстр функціонує

як юридична особа, створена за законодавством Нідерландів і розташована в Гаазі [3].

Відповідно, Постановою від 1 грудня 2023 р. №1256 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. №326» уряд затвердив перелік категорій шкоди та збитків, та доручив Міністерству юстиції подати їх до Реєстру збитків як пропозиції з метою можливого врахування під час створення правил та положень, що регулюють роботу Реєстру збитків [4]. Реєстр створюється спільно з Україною і для України, є розуміння, що пропозиції України будуть враховані при розробці правил Реєстру. Очікується, що категорії включатимуть, зокрема, заяви, пов'язані з втратою життя, катуваннями і сексуальним насильством, а також тілесними ушкодженнями, примусовим переміщенням і вимушеним переселенням осіб, втратою майна та доходів, а також іншими формами економічних збитків, зокрема шкодою, завданою об'єктам критичної інфраструктури та іншим державним об'єктам, історичній та культурній спадщині, навколишньому середовищу та інші категорії, визначені Радою Реєстру.

Таким чином, Реєстр призначений для збору інформації про шкоду, що була завдана агресією росії і має стати першим компонентом всеосяжного компенсаційного механізму, що покликаний забезпечити виплату державою-агресором компенсацій постраждалим від війни відповідно до міжнародного права. Передбачається, що Реєстр має почати отримувати заяви навесні 2024 року [5]. І з впевненістю, посилаючись на норми міжнародного права можна стверджувати, що країна-агресор повинна відповідати за всі скоєні злочини проти України на міжнародному рівні.

Список використаних джерел

1. Порядок визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії російської федерації: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2022 р. № 951 URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF#Text (дата звернення 14.06.2024).

2. Дотримання принципів Статуту ООН: Відновлення справедливості для України: Міністерство юстиції України від 25.09.2023. URL:https://minjust.gov.ua/news/ministry/irina-mudra-vzyala-uchast-u-ministerskomu-sayd-iventi-na-temu-dotrimannya-printsipiv-statutu-oon-vidnovlennya-spravedlivosti-dlya-ukraini (дата звернення 14.06.2024).

3. Укрінформ.URL:https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3837964-do-realizacii-kompensacijnogo-mehanizmu-

zalucatimemo-kraini-globalnogo-pivdna-zastupnica-ministra-usticii.html (дата звернення 14.06.2024).

4. Укрінформ.URL:https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3803146-irina-mudra-zastupnica-ministra-usticii-ukraini.html (дата звернення 14.06.2024).

5. Укрінформ.URL:https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3803384-u-minusti-zaklikaut-zbirati-aknajbilse-dokaziv-dla-reestru-zbitkiv.html (дата звернення 14.06.2024).

6. Урядовий портал URL:https://www.kmu.gov.ua/news/vpershe-u-dii-ukraintsi-zmozhut-podaty-zaiavy-do-mizhnarodnoho-reiestru-zbytkiv-pro-poshkodzhennia-zavdani-rosiiskoiu-ahresiieiu (дата звернення 14.06.2024).

Ботнаренко Ірина Анатоліївна,
старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

СПОСІБ ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ЯК ЕЛЕМЕНТ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У кримінальному процесі спосіб вчинення кримінального правопорушення є обов'язковим елементом предмета доказування у кожному кримінальному провадженні (п.1. ч. 1 ст. 91 КПК України). Його встановлення створює передумови визначення форми вини під час вирішення питання про притягнення особи до кримінальної відповідальності.

У теорії доказів спосіб вчинення кримінального правопорушення тлумачиться як комплекс дій, який вчиняє злочинець у певній послідовності та який призводить до злочинного наслідку [1].

Доказування способу вчинення домашнього насильства, в принципі, як і будь-якого іншого протиправного діяння, зумовлене різними намірами, мотивами, метою. Із цього випливає, що спосіб вчинення злочину характеризується певним психофізичним підґрунтям і не зводиться лише до зовнішньої, фізичної сфери. Кожна подія, зокрема кримінальне правопорушення, відбувається у реальному місці та часі. Тому доказування цих елементів деталізує спосіб вчинення протиправного діяння, прив'язує його до активної реальності, підтверджує наявність і надає можливість перевірки факту його вчинення, а також може мати значення для предметного захисту особи,